

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 609/ 499 230, 603/ 933 732, e-mail: dsig@dsig.pl
NIP: 766-123-54-71

Diagnoza kształcenia w zakresie ginących zawodów rzemieślniczych w Wielkopolsce

Poznań 2010

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Spis treści:

Wstęp	3
1. Rzemieślnicze zawody ginące.....	6
2. Kształcenie w zawodach uważanych za ginące	14
3. Zawody ginące w wykazie egzaminów czeladniczych Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej.....	17
4. Podejmowane inicjatywy w ujęciu chronologicznym.....	27
5. Sytuacja obecna. Przykłady dobrych praktyk związanych z aktywizacją bezrobotnych	29
Podsumowanie.....	35
Bibliografia.....	37

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Wstęp

Niniejszy raport pt. „Diagnoza kształcenia w zakresie ginących zawodów rzemieślniczych w Wielkopolsce” jest częścią projektu pt.: "Rzemiosło a kształcenie zawodowe w regionie", który jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego i realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VI - "Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach", Działanie 9.2 - "Podniesienie atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego". Instytucją Wdrażającą jest Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu.

Prezentowana analiza danych zastanych opiera się na kwerendzie dostępnych danych pochodzących z różnych opracowań, raportów z badań, danych statystycznych, literatury przedmiotu, itp. Narzędziem wykorzystanym przy użyciu metody analizy danych zastanych był wykaz poszukiwanych informacji związanych z problematyką badawczą. Określenie listy poszukiwanych informacji wynikających wprost z postawionych celów i pytań badawczych pozwoliło na adekwatny, celowy i spójny logicznie wybór materiału badawczego, który został poddany dalszej analizie. Ponadto dokładne określenie źródeł materiału badawczego pozwoliło na trafny i rzetelny dobór poszukiwanych informacji.

W raporcie wykorzystano różnorodne źródła – począwszy od literatury, której na rynku polskim (a w szczególności wielkopolskim) nie ma zbyt wiele – zatem warto przytoczyć tu pozycję autorstwa Zbigniewa A. Skuzy „Ginące zawody w Polsce”, która ukazała się w serii wydawniczej „Ocalić od zapomnienia” domu wydawniczego Muza. Ponadto analizą objęto materiały i publikacje Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu, a także Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej i Związku Rzemiosła Polskiego. Najszerszą grupą danych wykorzystanych w raporcie, a zarazem najbardziej różnorodną były źródła internetowe, z których pochodziły artykuły związane z tematem ginących zawodów, przy czym najczęściej były to portale szeroko omawiające kwestie dotyczące rynku pracy.

Projekt realizowany jest przez Wielkopolską Izbę Rzemieślniczą w Poznaniu w partnerstwie z firmą Doradztwo Społeczne i Gospodarcze, a jego przedmiotem są badania i analizy dotyczące dostosowania oferty szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy w województwie wielkopolskim. Przesłanką do podjęcia problematyki rzemiosła były argumenty obecne w dyskursie naukowym oraz publicznym dot. możliwości optymalnego

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

wykorzystania zasobów tego najstarszego i największego samorządu gospodarczego w zakresie kształcenia zawodowego.

Wybór województwa wielkopolskiego na realizację projektu badawczego dot. funkcjonowania rzemiosła podyktowany był historycznie utrwalonym w Wielkopolsce zainteresowaniem młodzieży kształceniem w zawodach rzemieślniczych. Wielkopolska będąca bastionem rzemiosła w Polsce charakteryzuje się wielowiekową tradycją, nowoczesnymi zakładami oraz ogromnym znaczeniem dla kształcenia zawodowego. Wielkopolskie zakłady rzemieślnicze stanowią zarówno rezerwar miejsc pracy, ale także dostarczają wykwalifikowanych kadr dla gospodarki, kształcąc nie tylko na swoje bezpośrednie potrzeby kadrowe.

Problem rzemiosła w województwie wielkopolskim został podjęty poprzez realizację projektu badawczego *Wielkopolskie rzemiosło wobec instytucji rynku pracy* (Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu, współpraca merytoryczna WUP w Poznaniu oraz Wielkopolska Izba Rzemieślnicza, w ramach SPORZL Działanie 1.1 Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy). Wyniki przeprowadzonych badań potwierdziły powszechną opinię o zapotrzebowaniu na wielkopolskim rynku pracy na pracowników z wykształceniu zawodowym oraz o niekorzystnym wizerunku zawodów rzemieślniczych. W trakcie realizacji wspomnianego projektu uwidoczniła się potrzeba dalszego pogłębienia badań dot. problematyki rzemiosła i kształcenia zawodowego w regionie.

Głównym celem projektu jest wypracowanie kompleksowej diagnozy w zakresie roli i znaczenia rzemiosła w kształceniu zawodowym w Wielkopolsce. Stworzenie swoistej monografii wielkopolskiego rzemiosła pozwoli na zidentyfikowanie problemów, a zarazem potencjału rzemiosła w aktywizacji kształcenia zawodowego w województwie wielkopolskim.

Celami szczegółowymi projektu z kolei są:

- zbadanie wizerunku rzemiosła i szkolnictwa zawodowego,
- wypracowanie rekomendacji, co do współpracy rzemiosła z sektorem edukacji i sektorem władz samorządowych,
- dostosowanie systemu kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnego rynku pracy.

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Opis metodologiczny

Analiza została przeprowadzona w okresie styczeń – maj 2010 roku. Została oparta na kwerendzie dostępnych danych pochodzących z różnych opracowań, raportów z badań, danych statystycznych, literatury przedmiotu, itp. Narzędziem wykorzystanym przy użyciu metody analizy danych zastanych był wykaz poszukiwanych informacji związanych z problematyką badawczą. Określenie listy poszukiwanych informacji wynikających wprost z postawionych celów i pytań badawczych pozwoliło na adekwatny, celowy i spójny logicznie wybór materiału badawczego, który został poddany dalszej analizie. Ponadto dokładne określenie źródeł materiału badawczego pozwoliło na trafny i rzetelny dobór poszukiwanych informacji.

W raporcie wykorzystano różnorodne źródła – począwszy od literatury, której na rynku polskim (a w szczególności wielkopolskim) nie ma zbyt wiele – zatem warto przytoczyć tu pozycję autorstwa Zbigniewa A. Skuzy „Ginące zawody w Polsce”, która ukazała się w serii wydawniczej „Ocalić od zapomnienia” domu wydawniczego Muza. Ponadto analizą objęto materiały i publikacje Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu, a także Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej i Związku Rzemiosła Polskiego. Najszerszą grupą danych wykorzystanych w raporcie, a zarazem najbardziej różnorodną były źródła internetowe, z których pochodziły artykuły związane z tematem ginących zawodów, przy czym najczęściej były to portale szeroko omawiające kwestie dotyczące rynku pracy.

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Wyniki analizy

Rzemieślnicze zawody ginące

Praca towarzyszy człowiekowi od początku dziejów, jest stałym elementem otaczającej nas rzeczywistości i, podobnie jak wiele innych elementów, podlega ewolucji. Zmiany, jakie dokonują się w rodzajach zawodów, ale też w sposobie ich wykonywania, są przede wszystkim skutkiem rozwoju cywilizacji i technologii, także kultury będącej skutkiem gospodarczej działalności człowieka. Wspomniany rozwój dokonuje się z powodu ciągłej modernizacji sposobu wykonywania pracy – w obecnych czasach szczególnie widać nacisk, jaki kładziony jest na badania i rozwój technologiczny, a także innowacyjność, dzięki której dokonuje się ciągła zmiana, ulepszanie, podnosi się produktywność itd. Proces ten daje się zaobserwować szczególnie na przełomie XIX i XX wieku, kiedy to „tania, seryjna produkcja fabryczna zaczęła wypierać ze wsi niektóre rzemiosła i zagrażać samowystarczalnej wytwórczości domowej.”¹

Z tego też powodu niektóre zawody, jeszcze do niedawna bardzo popularne, obecnie są niezwykle rzadkie lub zupełnie nieobecne, gdyż całkowicie zniknęło zainteresowanie ich wykonywaniem – większość z tych zawodów to zawody rzemieślnicze². W wieku XX „postępująca mechanizacja rolnictwa, odpływ fachowców do przemysłu, napływ dużej ilości tanich wyrobów przemysłowych coraz bardziej ograniczało bazę do funkcjonowania rzemiosł, szczególnie tych związanych z dostarczaniem wyrobów do uprawy roli oraz wykorzystywanych w gospodarstwie domowym. Drewniane wozy zostały zastąpione przez przyczepy, konie przez traktory, zniknęły klepkowe beczki, koszyki (...). Utracili rynki zbytu siodlarze, rymarze, bednarze, kołodzieje, szewcy.”³

Za wciąż malejącą popularność niektórych zawodów odpowiada wiele czynników, wśród nich najważniejszymi są:

- słabnący popyt na towary bądź usługi wykonywane w tradycyjnym rzemiośle,
- zbyt wysokie ceny towarów lub usług wykonywanych w tradycyjnym rzemiośle w stosunku do konkurencyjnych na rynku,

¹ <http://free.art.pl/podkowa.magazyn/nr41/zawody.html> (z dnia 10.03.2010)

² Na podstawie: http://www.solidarnosc.gda.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1360:gince-zawody&catid=138:poradnik-pracownika&Itemid=180 (z dnia 4.01.2009)

³ <http://www.muzeumwsiopolskiej.pl/content.do?mid=mid16> (z dnia 20.02.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

- brak chętnych młodych ludzi do nauki danego zawodu (spowodowany z jednej strony niską opłacalnością działalności, nawet niepewnością co do trwania zakładu na rynku, a z drugiej faktem, iż wykonywanie wielu z tych rzemieślniczych zawodów to stosunkowo ciężka, fizyczna praca).

Analizę procesu ginięcia niektórych zawodów może pogłębić kontekst historii naszego kraju, gdyż, jak podaje Lubomir Kosiński, „lata nadużyć w propagandzie Polski Ludowej *idei ludowości* szacownej, bo sięgającej korzeniami pocz. XIX w., zdystansowały niemałą część społeczeństwa od wszystkiego co ludowe, pogłębiając degradację dziedzictwa kulturowego środowisk wiejskich i małomiasteczkowych. Zresztą, dziedzictwo to nigdy nie znalazło w powszechnej świadomości Polaków należytego miejsca.”⁴

Obecnie jesteśmy świadkami wyjątkowo szybkiego postępu technologicznego, globalizacji ułatwiającej przepływ towarów, usług, kapitału oraz masowej produkcji. Można powiedzieć, że we współczesnym świecie, szczególnie w krajach rozwiniętych i rozwijających się, mamy do czynienia z zalewem tanimi wyrobami jednorazowego użytku, co powoduje stan, w którym większości rzeczy po prostu nie opłaca się naprawiać. Z tego też powodu z polskiego krajobrazu zniknęły takie zawody, jak bednarstwo, ceklarstwo, flisactwo, garncarstwo, introligatorstwo, konwisarstwo, kowalstwo, kołodziejstwo, ludwisarstwo, pozłotnictwo, repasacja, rymarstwo, sitarstwo oraz takie zawody, jak siodlarz, smolarz, stelmach, wyoblarz, zdun czy zecer.

Powyżej wymienione zawody to te, które najczęściej określa się mianem „odchodzących w niebyt”⁵, których przedstawiciele nierzadko są w podeszłym wieku, a „ich zakłady często są niczym kapsuły czasu”⁶. Są to usługi i profesje nie potrzebne w takim stopniu, jak to miało miejsce w przeszłości. O wielu z tych zawodów słyszeli już tylko ci, którzy pamiętają czasy sprzed II wojny światowej, o części zaś – ludzie, którym przyszło żyć w czasach początków PRL. Pozostaje pytanie, o których zawodach słyszeli i czy potrafiliby powiedzieć o nich chociaż kilka słów ludzie młodzi, których dzieciństwo przypadło już na okres po transformacji ustrojowej w Polsce.

Na gruncie Wielkopolski, jak wynika z prowadzonych w kraju analiz, „około 86 zawodów, m.in. takich, jak zdun, snycerz, garncarz itp., należy już do ginących z dwóch powodów: odchodzą starzy mistrzowie, którzy mogliby przekazać swoje umiejętności, a z

⁴ <http://free.art.pl/podkowa.magazyn/nr41/zawody.htm> (z dnia 10.03.2010)

⁵ Na podstawie: <http://www.kariera.pl/czytaj/652/ginace-zawody-w-polsce-poznaj-profesje-ktore-znikaja-z-naszego-zycia/> (z dnia 4.01.2009)

⁶ <http://www.ginacezawody.org/rzemiosla.htm> (z dnia 12.10.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

drugiej strony za mało podejmowanych jest działań umożliwiających kształcenie ich następców i zachęcających do wykonywania tych zawodów.”⁷

Warto przybliżyć pokrótce charakterystykę wskazanych profesji, aby odpowiedzieć na pytanie, jak wyglądała praca rzemieślnika oraz jaki wyrób swojej działalności mógł wykonawca zaoferować lokalnej społeczności. Opis zawiera poniższa tabela zawodów ginących⁸.

Tabela 1: Wybrane „zawody ginące” – krótka charakterystyka

Lp.	Zawód	Opis zawodu
1.	Bednarz	Bednarstwo to dział rzemiosła zajmujący się wytwarzaniem naczyń drewnianych techniką klepkową: beczek, kadzi, balii, fas, maselnic, dzieży i łopat do chleba, konewek, wiader, cebrzyków, wanienek, a nawet kufli. Dziś jest to niezwykle rzadko spotykana specjalizacja. Bednarz wyrabiał naczynia z drewna sosnowego, świerkowego, olszowego, lipowego lub dębowego. Tak jak wiele innych produktów rzemieślniczych, wytwory jego działalności sprzedawane były na targach i jarmarkach. Jesienią największym powodzeniem cieszyły się beczki, ponieważ służyły rolnikom do kiszenia ogórków i kapusty. Wykorzystywano je także do przechowywania miodu, piwa, wina i zboża. Ta technika ręcznego wytwarzania naczyń była tajemnicą każdego bednarza, nie ujawniano jej nawet krewnym (podobne zwyczaje spotkać można w wielu innych działach, gdzie sposób produkcji dobrego, uznanego i dobrze sprzedającego się wyrobu owiany jest tajemnicą z obawy przed konkurencją). Tak więc metody pracy rzemieślnika można było poznać jedynie poprzez analizę materiałów i sposób konstrukcji wyrobu. Drewniane naczynia składane były z klepek, które z kolei mocowano metalowymi obręczami.

⁷ <http://www.pfpp.com.pl/content/view/449/45/> (z dnia 10.03.2010)

⁸ Opis zawodów na podstawie: <http://www.kariera.pl/czytaj/652/ginace-zawody-w-polsce-poznaj-profesje-ktore-znikaja-z-naszego-zycia/> (z dnia 4.01.2010r.)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Zawód bednarza kiedyś powszechny, w drugiej połowie XX wieku został prawie zapomniany i sporadycznie znajdował zastosowanie przy produkcji przedmiotów głównie do celów dekoracyjnych. Jednakże w chwili obecnej zaczyna mieć coraz większe znaczenie użytkowe, co ma związek z rosnącą popularnością produktów typu slow-food, wytwarzanych i przechowywanych w tradycyjny sposób.

2. Garncarz

Garncarstwo, rękodzielniczy wyrób ceramicznych naczyń i przedmiotów codziennego użytku, to jedno z najstarszych rzemiosł (znane aż od neolitu). Materiałem garncarskim jest zwykła glina, powinna ona jednak być jednorodna, bez grudek i zanieczyszczeń. Aby ją otrzymać garncarze muszą wykonać szereg prac przygotowawczych: glinę zbiera się jesienią, zimą musi dobrze przemarznąć. Trzeba polewać ją obficie wodą, żeby się "zlasowała". Następnie porcję gliny, która ma być przerobiona ubija się młotem w "słup". Ze słupa z kolei sierpem lub specjalnym strugiem odcina się "strużyny". Strużyny zwiija się w "pecyny", suszy i miele. Czynności te powtarza się po kilka razy. Potem porcję gliny "wygniata się" z wodą na ławie (zupełnie jak ciasto) i formuje w wałek. Z wałka garncarz odcina kawatek, który zwany jest "klusem", a wielkością odpowiedni do formowanego naczynia i przykleja go do górnej tarczy koła garncarskiego. Następnie, cały czas obracając kołem, zwilżonymi w wodzie rękami najpierw wydłuża i zaokrągla bryłę gliny, po czym kciukami wygniata w środku otwór i formuje dno naczynia. Operując jedną ręką wewnątrz a drugą na zewnątrz garncarz "wyciąga" ścianki naczynia w kształcie walca. Kolejny etap to już modelowanie: wykonanie "wrębu" (czyli górnej krawędzi) oraz "brzuśca". Tak uformowane naczynie wygładza się szycem i ewentualnie ozdabia rytem. Ten etap pracy kończy dopiero odcięcie naczynia drutem. Naczynie odstawia się później do powolnego suszenia. Po wyschnięciu wstawia się je do pieca garncarskiego i wypala przez kilkanaście godzin w

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

	temperaturze około 1000°C, z tym, że temperatura oceniana jest na oko, na podstawie koloru płomienia i stanu "szkliwa".
3. Introligator	Rzemieślnik, który zajmuje się ręcznym oprawianiem różnych wydawnictw oraz zdobieniem opraw (dziś głównie zabytkowych). Ten zawód jest stosunkowo często jeszcze spotykany.
4. Kowal	Zanikający zawód, który polega na tworzeniu (wykuwaniu) przedmiotów z metalu na przykład kociołków, podków, gwoździ, narzędzi, broni albo nawet zbroi. Dziś wśród wyrobów kowala spotyka się głównie przedmioty, które mają charakter z jednej strony użytkowy, z drugiej zaś – ozdobny. Najczęściej spotykane wyroby tzw. kowalstwa artystycznego to ogrodzenia i płoty posesji, balustrady balkonowe, kraty okienne lub bramy czy furtki wejściowe.
5. Kołodziej	Rzemieślnik, zajmujący się wyrobem wozów i części do nich.
6. Ludwisarz	(inaczej brązownik) zajmował się odlewaniem dzwonów, luf, dział, posągów, świeczników i innych przedmiotów codziennego użytku z brązu, miedzi, mosiądzu lub spizu. Ludwisarstwo powstało w XIII wieku. W XIX wieku rozpoczął się upadek w związku z rozwojem przemysłu metalurgicznego. Współcześnie ludwisarstwo można uznać jedynie za rzemiosło artystyczne, dobrym przykładem może być dostarczanie dzwonów do świątyń. Nieliczni już jednak ludwisarze zajmują się głównie odlewem przedmiotów ozdobnych typu: świeczniki, lichtarze, konkiety, klamki lub popielniczki.
7. Pozłotnik	Pozłotnictwo, rzemiosło artystyczne zajmujące się pokrywaniem podłoża metalami (zwykle szlachetnymi), było szeroko stosowane w sztukach plastycznych i rzemiosle artystycznym. Techniki pozłotnicze były używane do zdobienia tła obrazów, detali malarskich (ornamentów, partii szat, aureoli, herbów) i partii rzeźb. Szczególnie często stosowane były w zdobnictwie wnętrza - złocenia ram obrazów i luster, fragmentów mebli, sztukaterii i fresków. W okresie baroku i rokoka do wielkiego

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

	<p>rozkwitu doszło stosowanie w jednym dziele różnych technik pozłotniczych, matowych i polerowanych, często z zastosowaniem metali o różnych barwach. Wykorzystywane również w introligatorstwie do złocenia opraw i brzegów bloku książki. Znajdowało również zastosowanie w innych dziedzinach rzemiosła artystycznego - przy złoceniu sztandarów, szat, herbów, uzbrojenia, luksusowych przedmiotów codziennego użytku.</p>
8. Repasaczka	<p>Repasacja, zwana także podnoszeniem oczek, polega na ręcznej naprawie uszkodzonych pończoch, skarpet i rajstop oraz na dorabianiu ich zniszczonych części. Repasaczki (pracą tą zajmowały się wyłącznie kobiety) przy pomocy specjalnych igieł zakończonych haczykiem i zapadką, które umożliwiały przewlekanie bardzo cienkich nici, dorabiały zniszczone części pończoch. W Polsce zawód ten był popularny w okresie powojennym ze względu na wysoką ich cenę, a także rzadkość występowania na rynku. Bardzo liczne punkty repasacji powstawały w sklepach działających w różnych branżach, dlatego że do wykonywania tego zawodu wystarczyło praktycznie krzesło i stolik z oświetleniem.</p>
9. Rymarz	<p>Rymarstwo to dział rzemiosła zajmujący się z kolei wytwarzaniem uprzęży konnych, siodła czy innych akcesoriów jeździeckich. Tradycyjnie wyroby rymarskie szyte były ręcznie ze skór, a następnie wykańczane metalowymi okuciami. Podobnym fachem zajmował się siodlarz – wyrobem skórzanych siodła dla koni.</p>
10. Sitarz	<p>Sitarstwo jest dziedziną rzemiosła polegającą na tworzeniu sit, prostych urządzeń służących do oddzielania od siebie obiektów o mniejszych i większych rozmiarach, używanych najczęściej w gospodarstwie domowym.</p>
11. Smolarz	<p>Smolarstwo to wyrób smoły lub handel smolą, a także wypalanie węgla drzewnego. Natomiast stelmach to rzemieślnik zajmujący się konserwacją kół i części do wozów i bryczek.</p>

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

12. Wyoblarz	(inaczej: wyoblacz, gdyż obie formy są poprawne) jest to rzemieślnik zajmujący się wyoblaniem, czyli kształtowaniem cienkościennych przedmiotów w kształcie brył obrotowych z blach metali metodą wyoblania. Jest to ciężki fizycznie zawód wymagający wielu lat praktyki w celu opanowania umiejętności kształtowania blach. Trudność w opanowaniu techniki wyoblania polega na tym, że każdy rodzaj blachy wymaga specyficznych umiejętności w czasie jej kształtowania.
13. Zdun	Zduństwo to dział rzemiosła zajmujący się budową i naprawą pieców (kaflowych, kuchennych, chlebowych, piecokominków i kominków). Początkowo nie był to wyodrębniony zawód, obejmowały go takie rzemiosła jak garncarstwo i budownictwo. Z czasem zdunowie byli coraz liczniejsi i zakładali własne cechy. Piece wiejskie były przeważnie wielofunkcyjne i do połowy XIX wieku zajmowały około 25% powierzchni pomieszczenia. Od początku XX wieku zmniejszały się ich rozmiary i poszerzała funkcjonalność. Do pierwszej wojny światowej piece na wsi stawiane były tylko z cegły. Bardziej eleganckie i droższe piece kaflowe można było znaleźć w pałacach, u właścicieli ziemskich i bogatszych mieszkańców. Po drugiej wojnie światowej, w odbudowywanej Polsce jeszcze przez wiele lat głównym źródłem ciepła w mieszkaniach były piece. Od tamtych czasów wiele się zmieniło w technologiach grzewczych.
14. Zecer	(zwany też składaczem) to wysoko kwalifikowany pracownik zecerni wykonujący skład ręczny lub maszynowy na potrzeby druku typograficznego. Zecer składał z materiału zecerskiego (czcionki i inne elementy) proste formy drukowe, lub przygotowywał elementy tych form (szpalty, tabele, wzory) do późniejszego wykorzystania przez metrapaź. Wśród zecerów można było spotkać nierzadko osoby głuchonieme - tacy ludzie potrafili idealnie skupić się nad pracą wymagającą dużej koncentracji.

Źródło: DSiG 2010

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Do tradycyjnych, historycznych rzemieślników zaliczani także są między innymi:

- garbarz - przetwarzanie surowych skór
- ramiarz - oprawa obrazów
- czapnik - nakrycia głowy
- dekarz - pokrycie i naprawa dachów
- grawer – rytowanie liter i wzorów na powierzchniach metalowych
- kaletnik - drobna galanteria skórzana
- konwisarz - wyrób i obróbka przedmiotów z cyny i spiżu
- kuśnierz - wyrób i obróbka futer
- lutnik - tworzenie instrumentów strunowych
- mincarz - bicie monet
- płatnerz - produkcja zbroi
- rusznikarz - wyrób, naprawa i konserwacja ręcznej broni palnej
- snycerz - rzeźbienie w drewnie
- ślusarz - obróbka metali.⁹

---

⁹ <http://www.ginacezawody.org/rzemiosla.htm> (z dnia 10.03.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Kształcenie w zawodach uważanych za ginące

W przeszłości kształcenie w profesjach uznawanych za tradycyjne, rękodzielnicze, nie było legitymizowane, stąd „wielu z rzemieślników wiejskich [z dawnych] czasów nie posiadała uprawnień formalnych. Produkcja była obliczona głównie na potrzeby rodziny, sąsiadów”¹⁰. Aktualnie nie tylko wśród młodych ludzi, absolwentów gimnazjów, konieczna jest odpowiedź na pytanie, czy warto angażować się w pracę w wymierającym na rynku pracy zawodzie?¹¹ Ze względu na coraz większy, choć nadal niszowy, popyt na wybrane usługi rzemieślnicze (jak kowalstwo, zduństwo), wraca zainteresowanie pracą w zawodzie ginącym. Trzeba jednak przyznać, że zainteresowanie to nie przekłada się jeszcze na duże liczby młodzieży chętnej do nauki w zawodach kojarzonych z precyzyjną pracą fizyczną.

Ginące zawody można podzielić na te, których nie da się już uratować oraz te, których reaktywacja jest możliwa, które mogą się rozwijać, chociaż w nieco innym kierunku, i stać się miejscami pracy. **Spośród zawodów faktycznie ginących można wskazać następujące: kołodziej, repasaczka czy ceklarz.** Są to bowiem zawody, których nie da się powiązać z aktualnym etapem postępu technologicznego. Faktem jest, że tych zawodów nie da się unowocześnić, tak ściśle są uzależnione od rozwoju, przeobrażania się warunków życia ludności.

Do grupy zawodów, które mogą przeżyć swój „renesans” i zwiększenie popytu na oferowane usługi, należałoby zaliczyć zduństwo, kowalstwo, garncarstwo. Możliwość przywrócenia wykonywania tych profesji wynikałaby z faktu, że w ostatnich czasach odnotowuje się coraz większy, choć nadal niszowy popyt na niektóre usługi rzemieślnicze.

Reaktywacja starych zawodów jest możliwa, choć niełatwa. Przykładem jest zawód kowala, który w czasach minionych zajmował się głównie podkuwaniem koni i wykonywaniem prostych rolniczych narzędzi. Obecnie dużym powodzeniem cieszą się wyroby kowalstwa artystycznego: oryginalne wieszaki, lampy, świeczniki, balustrady, bramy, meble ogrodowe i inne akcesoria łatwo znajdujące nabywców. Można przypuszczać, że popyt na te usługi będzie się zwiększał z uwagi na modę, jaką można zaobserwować nie tylko

¹⁰ <http://www.muzeumwsiopolskiej.pl/content.do?mid=mid16> (z dnia 20.02.2010)

¹¹ Na podstawie: http://www.solidarnosc.gda.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1360:gince-zawody&catid=138:poradnik-pracownika&Itemid=180 (z dnia 4.01.2009)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

na polskim, ale przede wszystkim zachodnim rynku – modę na oryginalnie zaprojektowane wnętrza – domów, restauracji czy siedzib firm. Analogiczna sytuacja dotyczy pracy zdunów.

Można byłoby przypuszczać, że era pieców kaflowych czy kuchennych odeszła w zapomnienie, jednakże w czasach powtarzających się kryzysów energetycznych oraz mody na nietypowe wnętrza ludzie chętniej korzystają z alternatywnych sposobów ogrzewania domów, zamawiają kominki i stylowe piece. Także przydrożne karczmy i zajazdy coraz częściej wyposażone są w piece do wypiekania pieczywa. Wszystko zatem wskazuje na to, że wraca popyt na usługi zdunów¹².

Czy jednak wyżej wzmiankowane przeobrażenia na rynku oferowanych usług przekładają się na zmiany kształcenia w zawodach kojarzonych z tradycyjnym rzemiosłem? Przyjrzyjmy się obecnej sytuacji na przykładzie wybranych zawodów w województwie śląskim: kowala oraz zegarmistrza: „młodych kowali kształcą jedynie trzy zasadnicze szkoły zawodowe: w Cieszynie, Żywcu i Pszczynie. Nie lepiej jest z zegarmistrzami. Uczą ich tylko szkoły w Cieszynie, Łędzinach i Jastrzębiu Zdroju. Poza nimi, teoretyczna nauka zawodu odbywa się tylko na kursach dla dorosłych organizowanych w Izbie Rzemieślniczej.”¹³ Podobnie opisywane są przypadki introligatora, garbarza skór, kuśnierza czy obuwnika. Pojawia się więc pytanie, czy przedstawiona sytuacja równoznaczna jest z zamknięciem możliwości kształcenia w tych profesjach. Nadzieję budzą inicjatywy związane ze szkoleniami „w przeszło 60 zawodach, z możliwością przystępowania do egzaminów przed komisjami państwowymi i zdobywania kwalifikacji czeladniczych czy mistrzowskich uznawanych w całej Unii Europejskiej, [które] organizują izby rzemieślnicze w regionie.”¹⁴

Na podstawie „Wykazu zawodów odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła, w których izby rzemieślnicze powołały komisje egzaminacyjne, przeprowadzające egzaminy na tytuły czeladnika i mistrza”¹⁵ możliwe jest określenie obecnych tendencji w izbach rzemieślniczych. Dla zawodów takich jak brązownik, ludwisarz, modelarz odlewniczy, protetyk słuchu, zdobnik ceramiki, tartacznik, bieliźniarz, gorseciarka, rymarz, technik ortopeda, garbarz skór bez włosa, karmelarz, studniarz oraz garbarz skór futerkowych żadna z trzydziestu izb wymienionych w wykazie nie powołała komisji egzaminacyjnych, co jest

¹² Na podstawie: http://www.solidarnosc.gda.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1360:gince-zawody&catid=138:poradnik-pracownika&Itemid=180 (z dnia 4.01.2009)

¹³ slask.do-celu.eu/magazyn/maj-2009/ginace-zawody (z dnia 20.01.2010)

¹⁴ Więcej informacji o projekcie znajduje się na stronie: <http://mamswieciaprace.pl>

¹⁵ www.zrp.pl/LinkClick.aspx?fileticket=eS1xIVeebBs%3D...

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

równoznaczne z niemożnością uzyskania w wymienionych zawodach tytułu czeladnika czy mistrza. W całej Polsce tylko jedna lub dwie izby dają taką możliwość uczącym się zawodu młynarza, renowatora zabytków architektury, montera fortepianów i pianin, zduna, elektromontera urządzeń dźwignicowych, a w przemyśle odzieżowym: kapelusznika-czapnika, rękawicznika, kozusznika, garbarza skór, dziewiarza, hafciarki, koronczarki i tkacza.

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Zawody ginące w wykazie egzaminów czeladniczych Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej

Przyglądając się sytuacji szkolnictwa zawodowego w Wielkopolsce można stwierdzić, że istnieje w tym regionie wiele zawodów, w których kształcenie zanika. Dla przykładu przytoczyć można zestawienie tabelaryczne z uwzględnieniem egzaminów czeladniczych z lat 2005-2009, które odbyły się w Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej.

Tabela 2: Liczba kandydatów do egzaminów czeladniczych w Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w latach 2005-2009 według zawodów

Lp.	Zawód	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
1	Betoniarz	X	X	X	X	X
2	Betoniarz-zbrojarz	X	1	3	3	1
3	Bioenergoterapeuta	X	X	2	X	X
4	Bielizniarz	X	X	X	X	X
5	Blacharz	6	6	14	8	14
6	Blacharz budowlany	X	X	X	X	X
7	Blacharz izolacji przemysłowych	X	X	X	X	X
8	Blacharz samochodowy	92	114	105	147	96
9	Brukarz	X	X	X	X	X
10	Bursztyniarz	X	X	X	X	X
11	Brązownik	X	X	X	X	X
12	Ceramik wyrobów użytkowych i ozdobnych	X	X	X	X	X
13	Cholewkarz	X	X	X	X	X
14	Cieśla	17	13	9	12	21
15	Cukiernik	286	376	293	241	273
16	Dekarz	9	24	12	4	17
17	Drukarz	21	22	30	12	8
18	Dziewiarz	X	X	X	X	X
19	Elektromechanik	55	51	47	44	50
20	Elektromechanik pojazdów samochodowych	96	91	91	78	119

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

21	Elektromechanik sprzętu gospodarstwa dom.	X	X	X	X	X
22	Elektromechanik urządzeń chłodniczych	X	X	X	X	X
23	Elektromechanik urządzeń dźwignicowych	X	X	X	X	X
24	Elektryk	160	150	122	123	170
25	Fajkarz	X	X	X	X	X
26	Fotograf	12	15	15	14	17
27	Fryzjer	524	740	579	584	698
28	Garbarz skór	X	X	X	X	X
29	Garbarz skór futerkowych	X	X	X	X	X
30	Garbarz skór bez włosa	X	X	X	X	X
31	Glazurnik	X	X	X	X	X
32	Grawer	X	X	X	X	X
33	Gorseciarka	X	X	X	X	X
34	Hafciarka	X	X	X	X	X
35	Introligator	10	X	4	3	5
36	Kaletnik	X	X	X	X	X
37	Kamieniarz	5	4	12	9	7
38	Kapelusznik-czapnik	X	X	X	X	X
39	Karmelarz	X	X	X	X	X
40	Kominiarz	11	5	5	3	9
41	Koronkarka	X	X	X	X	X
42	Kosmetyczka	X	1	58	17	16
43	Koszykarz-plecionkarz	X	X	X	4	X
44	Kowal	X	4	1	X	1
45	Kowal wyrobów zdobniczych	X	X	X	X	X
46	Kożusznik	X	X	X	X	X
47	Krawiec	52	47	58	37	24
48	Kucharz	9	27	X	X	X
49	Kucharz małej gastronomii	164	1	X	X	X
50	Kuśnierz	X	X	X	X	X
51	Lakiernik	119	185	154	171	196
52	Lakiernik samochodowy	1	X	3	5	4
53	Ludwisarz	X	X	X	X	X

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

54	Malarz-tapeciarz	168	178	171	186	302
55	Mechanik pojazdów samochodowych	601	744	722	682	793
56	Mechanik precyzyjny	X	X	X	X	X
57	Mechanik-monter maszyn i urządzeń	X	1	4	6	1
58	Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych	X	28	15	18	23
59	Młynarz	X	X	X	X	X
60	Modystka	X	X	X	X	X
61	Modelarz odlewniczy	X	X	X	X	X
62	Monter instalacji gazowych	1	X	X	1	X
63	Monter instalacji i urządzeń sanitarnych	185	155	140	163	180
64	Monter izolacji budowlanych	X	X	X	X	X
65	Monter izolacji przemysłowych	X	X	X	X	X
66	Monter-elektronik	27	25	22	20	18
67	Monter-elektronik urządzeń radiowo-telew.	X	X	X	X	X
68	Monter sieci ciepłych	X	X	X	X	X
69	Monter sieci gazowych	X	X	X	X	X
70	Monter sieci wodnych i kanalizacyjnych	X	X	X	X	X
71	Monter fortepianów i pianin	X	X	X	X	X
72	Murarz	167	154	124	107	143
73	Obuwnik miarowy	X	X	X	X	X
74	Obuwnik	X	X	3	X	X
75	Obuwnik ortopedyczny	X	X	X	X	X
76	Operator obrabiarek skrawających	7	5	12	15	28
77	Operator urządzeń przemysłu szklarskiego	X	X	X	X	X
78	Optyk mechanik	X	X	X	X	X
79	Optyk okularowy	X	3	X	X	X
80	Organmistrz	X	X	X	X	X
81	Parkieciarz	X	X	X	X	X
82	Piekarz	306	323	241	202	146
83	Posadzkarz	11	13	7	21	50
84	Pozłotnik	X	2	X	X	X
85	Protetyk słuchu	X	X	X	X	17
86	Przetwórcza ryb	X	X	X	X	X

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

87	Radiesteta	X	X	X	X	X
88	Renowator zabytków kultury	X	X	X	X	X
89	Rękawicznik	X	X	X	X	X
90	Rusznikarz	X	X	X	X	X
91	Rymarz	X	X	X	X	X
92	Rzeźnik-wędliniarz	110	174	99	94	95
93	Rzeźbiarz w drewnie (snycerz)	X	X	X	X	X
94	Stolarz	487	562	592	453	503
95	Stolarz meblowy	X	X	X	1	X
96	Studniarz	X	X	X	X	X
97	Szklarz	X	X	X	X	X
98	Szklarz budowlany	X	3	X	X	X
99	Sztukator	X	X	X	X	X
100	Ślusarz	99	122	145	128	130
101	Tapicer	113	112	107	92	94
102	Technik ortopeda	X	X	X	X	X
103	Technolog robót wykończeniowych w budown.	X	X	X	X	X
104	Tkacz	X	X	X	X	X
105	Tokarz w drewnie	X	X	X	X	X
106	Witrażownik	X	X	X	1	X
107	Wizażystka	X	X	7	22	X
108	Wulkanizator	4	8	5	1	28
109	Zdun	X	2	X	1	2
110	Zdobnik ceramiki	X	X	X	X	X
111	Zdobnik szkła	X	X	X	X	X
112	Zegarmistrz	X	X	2	X	X
113	Złotnik-jubiler	X	8	7	4	X
	ogółem	3960	4499	4042	3737	4299

Źródło: DSiG 2010, na podstawie danych WIR

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

W poszczególnych latach egzamin czeladniczy zdawała bardzo podobna liczba młodzieży – około cztery tysiące. Na 113 zawodów wymienionych w Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej komisje egzaminacyjne powstały w ramach 50 zawodów (na przestrzeni lat 2005-2009). Oczywiście w tak krótkim czasie trudno dokonać analizy zawodów pod względem ich trwałego wymierania bądź okresowego zanikania. Istnieją jednakże zawody, co do których nie ma wątpliwości, że są one znakiem minionych lat. Przykładem mogą być takie zawody, jak bieliźniarz, bursztyniarz, brązownik, cholewkarz, dziewiarz, fajkarz, garbarz, grawer, gorseciarka, hafciarka, kaletnik, kapelusznik-czapnik, koronkarka, kożusznik, kuśnierz, ludwisarz, młynarz, modystka, rękawicznik, rymarz, snycerz, tkacz. W nich bowiem w ciągu wymienionego okresu nie powołano ani jednej komisji egzaminacyjnej. Warto zauważyć, iż wiele z nich to zawody związane z odzieżą i obuwiem.

Istnieją także zawody, w których liczba uczniów, absolwentów zmniejsza się z roku na rok albo też takie, w których co roku odnotowuje się niewielką liczbę przystępujących do egzaminu. Wśród nich warto wskazać na następujące zawody: koszykarz-plecionkarz, kowal, pozłotnik, zdun, złotnik jubiler czy też witrażownik. Corocznie liczba zdających egzamin czeladniczy w tych zawodach nie przekracza 10. Dla witrażownika tylko w 2008 roku powołana została komisja egzaminacyjna, a do egzaminu przystąpił tylko jeden uczeń.

Zawody, w których w ciągu omawianych 5 lat drastycznie, gdyż o połowę, zmniejszyła się liczba egzaminowanych to: drukarz (w roku 2005 – 21, w 2009 – 8), introligator (w 2005 – 10, w 2009 – 5), krawiec (w 2005 – 52, w 2009 – 24) oraz piekarz (w 2005 – 306, w 2009 – 146).

Spośród zawodów, w których w Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej odbywają się egzaminy czeladnicze, warto wymienić kilkanaście takich, w których sytuacja nie zmienia się, a które corocznie przyciągają rzesze zainteresowanych. Należą do nich przede wszystkim: mechanik pojazdów samochodowych (około 600-800 zdających egzamin corocznie), fryzjer (ok. 500-700), stolarz (ok. 500), malarz-tapeciarz (ok. 200-300), cukiernik (ok. 270), monter instalacji i urządzeń sanitarnych (ok. 180), murarz i elektryk (po ok. 150), ślusarz, tapicer, rzeźnik-wędliniarz, elektromechanik pojazdów samochodowych i blacharz samochodowy (po ok. 100) oraz elektromechanik (ok. 50). Są to zawody, które w najbliższych latach nie staną się ginącymi, gdyż zainteresowanie nimi oraz zapotrzebowanie na rynku wciąż jest stabilne, co oznacza, że taka tendencja się utrzyma.

Znamienne, że do egzaminów mistrzowskich (nadających uprawnienia do szkolenia uczniów w zawodzie) przystępuje corocznie w Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej około 200 kandydatów w znacznie bardziej ograniczonej liczbie zawodów.

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Tabela 3: Liczba kandydatów do egzaminów mistrzowskich w Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w latach 2006-2009 według zawodów najbardziej popularnych

Lp./ rok	Nazwa zawodu	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
1	Fryzjer	21	36	47	42
2	Mechanik pojazdów samochodowych	26	35	21	29
3	Murarz	19	20	20	22
4	Malarz-tapeciarz	6	13	13	17
5	Elektryk	5	9	2	12
6	Rzeźnik-wędliniarz	6	5	X	12
7	Piekarz	3	14	15	11
8	Stolarz	12	30	17	10
9	Cukiernik	6	13	12	10
10	Monter instalacji i urządzeń sanitarnych	9	11	9	7
11	Drukarz	X	12	1	X
12	Kominiarz	16	13	5	6
13	Lakiernik	6	10	4	5
Ogółem kandydatów		173	229	227	230

Źródło: DSiG 2010, na podstawie danych WIR

Zdecydowanie najbardziej popularnym zawodem (na podstawie liczby kandydatów zarówno do egzaminów czeladniczych, jak i mistrzowskich) w ostatnich kilku latach jest zawód fryzjera oraz mechanika pojazdów samochodowych. Ponadto stosunkowo wielu kandydatów na mistrzów mają zawody związane z branżą remontowo-budowlaną (murarz, malarz-tapeciarz, elektryk, stolarz) i związaną z przetwórstwem żywności – branżą spożywczą (piekarz, cukiernik, rzeźnik-wędliniarz).

Na stałym poziomie w ostatnich latach utrzymuje się liczba komisji egzaminacyjnych (mistrzowskich): w 2006 roku powołano 32 komisje, w 2007 – 37, w 2008 – 30, w 2009 najmniej, gdyż jedynie 27 komisji w różnych zawodach. W 2009 roku powołano 6 komisji egzaminacyjnych w zawodach, gdzie zgłosił się zaledwie jeden kandydat na mistrza. Były to następujące zawody: blacharz, elektromechanik, kamieniarz, operator obrabiarek skrawających, wulkanizator oraz zdun.

Warto przyrzeć się w tym miejscu także wykazowi zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonywana refundacja kosztów poniesionych przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, a więc tzw. „zawodów refundowanych”. Wśród nich znajdują

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

się zarówno przedmioty szkolne, jak i poza szkolne, których nauka odbywa się wyłącznie u rzemieślnika. Wiele z nich – co istotne – przez wielu autorów uznawane są za zawody ginące.

Tabela 4: Lista zawodów refundowanych (zawody szkolne) w Wielkopolsce

Lp.	Zawody szkolne
1	Betoniarz-zbrojarz
2	Blacharz
3	Cieśla
4	Cukiernik
5	Dekarz
6	Drukarz
7	Elektromechanik
8	Elektromechanik pojazdów samochodowych
9	Elektryk
10	Fotograf
11	Fryzjer
12	Garbarz skór
13	Introligator
14	Kaletnik
15	Kamieniarz
16	Kominiarz
17	Koszykarz-plecionkarz
18	Kowal
19	Krawiec
20	Kucharz małej gastronomii
21	Kuśnierz
22	Lakiernik
23	Malarz
24	Mechanik – monter maszyn i urządzeń
25	Mechanik – operator maszyn i pojazdów rolniczych
26	Mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych
27	Mechanik maszyn i urządzeń drogowych
28	Mechanik pojazdów samochodowych
29	Mechanik precyzyjny
30	Modelarz odlewniczy
31	Monter-elektronik
32	Monter-instalator urządzeń technicznych w budownictwie wiejskim
33	Monter instalacji gazowych

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

34	Monter instalacji i urządzeń sanitarnych
35	Monter konstrukcji budowlanych
36	Monter mechatronik
37	Monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych
38	Monter sieci komunalnych
39	Monter systemów rurociągowych
40	Murarz
41	Obuwnik
42	Ogrodnik
43	Operator maszyn i urządzeń odlewniczych
44	Operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego
45	Operator obrabiarek skrawających
46	Operator urządzeń przemysłu chemicznego
47	Optyk-mechanik
48	Piekarz
49	Posadzkarz
50	Rolnik
51	Rzeźnik-wędliniarz
52	Sprzedawca
53	Stolarz
54	Ślusarz
55	Tapicer
56	Technolog robót wykończeniowych w budownictwie
57	Zdun
58	Zegarmistrz
59	Złotnik-jubiler
60	Operator urządzeń przemysłu szklarskiego
61	Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej

Źródło: DSiG 2010, na podstawie www.wup.poznan.pl

Wśród zawodów szkolnych, które podlegają refundacji na podstawie uchwały Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia w Poznaniu znajdują się tak zwane zawody ginące, te gdzie kształcenie zawodowe zostało w ostatnich latach bardzo ograniczone bądź w ogóle zanikło. Należą do nich zegarmistrz, zdun, obuwnik, kuśnierz, krawiec, koszykarz-plecionkarz czy też kaletnik. Znacznie więcej zawodów ginących podlegających refundacji znajduje się na liście zawodów pozaszkolnych.

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Tabela 5: Lista zawodów refundowanych (zawody pozaszkolne) w Wielkopolsce

Lp.	Zawody pozaszkolne
1	Betoniarz
2	Bieliźniarz
3	Brązownik
4	Brukarz
5	Cholewkarz
6	Dziewiarz
7	Elektromechnik sprzętu gospodarstwa domowego
8	Elektromechnik urządzeń chłodniczych
9	Elektromonter urządzeń dźwigowych
10	Gorseciarka
11	Grawer
12	Hafciarka
13	Kapelusznik-czapnik
14	Karmelarz
15	Kowal wyrobów zdobniczych
16	Lakiernik samochodowy
17	Modystka
18	Monter elektronik urządzeń radiowo-telewizyjnych
19	Monter izolacji budowlanych
20	Organomistrz
21	Pozłotnik
22	Rusznikarz
23	Rymarz
24	Rzeźbiarz w drewnie
25	Stolarz budowlany
26	Stolarz meblowy
27	Studniarz
28	Szklarz budowlany
29	Sztukator
30	Tokarz w drewnie
31	Witrażownik
32	Wulkanizator
33	Zdobnik ceramiki
34	Zdobnik szkła
35	Szklarz

Źródło: DSIG 2010, na podstawie: www.wup.poznan.pl

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Spośród zawodów pozaszkolnych za ginące można uznać choćby zawód pozłotnika, rymarza, studniarza, gorseciarkę, hafciarkę, kapelusznika-czapnika, organomistrza, cholewkarza czy bieliźniarza.

Widać jednakże, że na listach zawodów refundowanych znajdują się nie tylko zawody ginące, ale także takie, na które jest bardzo duży popyt wśród młodzieży, a liczba osób przystępujących do egzaminów czeladniczych jest znaczna: stolarz, cukiernik, fryzjer, lakiernik, murarz, czy też różnego rodzaju operatorzy, mechanicy i elektromechanicy. Wynika to z faktu, iż są to w większości zanikające zawody, na które wraca lub ciągle istnieje zapotrzebowanie. Umieszczenie zawodów wskazanych w dwóch powyższych tabelach pozwala rzemieślnikom na zawieranie większej ilości umów i tym samym na większe zróżnicowanie kształcenia zawodowego na wielkopolskim rynku. Warto zaznaczyć, że szerokie określenie zakresu niektórych zawodów, za które może być dokonywana refundacja, pozwala w praktyce starostom powiatów Województwa Wielkopolskiego kształtować rynek edukacyjny w zakresie szkolnictwa zawodowego zgodnie z wymogami lokalnych rynków pracy.¹⁶

¹⁶ Na podstawie: <http://www.wup.poznan.pl/strony/30.php> (dostęp z dnia 10.04.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Podjęmowane inicjatywy w ujęciu chronologicznym

Docenienie pracy ręcznej zrodziło się w Europie w czasach prymatu techniki i nowoczesności, kiedy to John Ruskin, wiktoriański zwolennik „zrównoważonej ekonomii”, analizował sytuację robotników poddanych władzy maszyn. Jednak już wtedy idea powrotu do rękodzielnictwa oraz potępienie masowej produkcji wydawało się skazane na niepowodzenie. Na gruncie polskim, z początkiem XIX wieku, zaczęto się doszukiwać w „dziedziectwie ludu” prądródeł kultury narodowej: „Czas romantyzmu szczególnie podniósł jego walory estetyczne, a artystyczną wrażliwość ludu zaczęto przeciwstawiać sztuce intelektualnej, kosmopolitycznej, oderwanej od realnego bytu”¹⁷. Warto przytoczyć wybrane inicjatywy, na czele z założoną w 1876 r. zakopiańską Szkołą Przemysłu Drzewnego, która uczyła górali „rzeźby figuralnej, snycerki, ciesiołki, stolarki i tokarstwa. Pod wpływem secesji i Stanisława Witkiewicza – twórcy stylu zakopiańskiego, wprowadzono do tamtejszego wzornictwa naturalistyczne motywy tatrzańskiej przyrody”¹⁸. Również Krajowa Szkoła Hafciarstwa w Makowie Podhalańskim, której początki sięgają 1890 roku, założona przez galicyjski Wydział Krajowy, upowszechniała umiejętność białego haftu. Zatrudnieni w Rudnickiej Fabryce Koszykarstwa w Rudniku nad Sanem chałupnicy z okolicznych wsi nie tylko wyrabiali z wikliny kufry, walizy, meble, ale także mieszcząską galanterię.

Odradzanie tradycyjnego rzemiosła nie było domeną jedynie galicyjską: „Począwszy od 1906 r. swoistą rekonstrukcję rękodziela kaszubskiego, podjęli Teodora i Izidor Gulgowscy. Im to Kaszuby zawdzięczają fenomen popularności wielobarwnego haftu na szarym płótnie, upowszechnianego na kursach organizowanych dla wiejskich chałupniczek. (...) To na dość dużą skalę wykonywane rękodzielo należy jeszcze dziś do najważniejszych dziedzin sztuki ludowej regionu. Ten sam Gulgowski – nauczyciel, etnograf, działacz kaszubski, twórca pierwszego na ziemiach polskich skansenu we Wdzydzech, namówił zdolnego garncarza kaszubskiego z Chmielna Franciszka Necla, by ten zaczął ozdabiać swoje wyroby motywami ze starych garnków kaszubskich. (...) Tradycja ceramiki Neclów z powodzeniem kontynuowana jest do dzisiaj w zmodernizowanym technicznie warsztacie.”¹⁹

¹⁷ free.art.pl/podkowa.magazyn/nr41/zawody.htm (z dnia 20.10.2009)

¹⁸ http://www.mlodytechnik.pl/num/07_08/snycerka., dokument pdf

¹⁹ free.art.pl/podkowa.magazyn/nr41/zawody.htm (z dnia 20.01.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Kolejnym przykładem odradzania się ludowej wytwórczości jest Bolimów na Mazowszu k/Skierniewic i założony tam ośrodek garncarstwa ludowego. Jest to unikatowy przypadek działalności, która na początku XX wieku cieszyła się zainteresowaniem nie tylko klientów z miast, ale także spoza kraju. Oryginalny styl zawdzięcza takim postaciom, jak „Walenty Konopczyński, garncarz ze starego bolimowskiego rodu, [który] wypracował swoisty styl ludowej majoliki. (...) Warsztat Konopczyńskich, technicznie unowocześniony, jako jedyny w tym rejonie kraju, cieszy się nadal uznaniem, kontynuując w kolejnym pokoleniu rodzinną tradycję”.²⁰

Idea regionalizmu, zrodzona w latach międzywojennych, z jednej strony kierowała się oczyszczaniem twórczości ludowej z naleciałości mieszczańskich, z drugiej zaś nie zamykała jej tylko w kręgu tradycji. Przykładem może być tu Rada Towarzystw Popierania Przemysłu Ludowego na czele z Eleonorą Plutyńską, która rekonstruowała starą technikę tkania podwójnego, z którego zastąpiła później okolica Augustowa, Sokółki i Grodna.

Na polskim gruncie znana jest też szeroko inicjatywa związana z ludowym folklorem i spółdzielnie regionalne przemysłu ludowego zrzeszone w powołanym w 1949 roku związku Cepelia: „W najlepszych swych latach spółdzielczość cepeliowska opierała się na tkwiącym w ludziach niemałym potencjale tradycyjnej wiedzy i umiejętności, skrywanym pod cienką warstwą cywilizacji miejsko – przemysłowej. Starano się unikać wcześniejszych błędów, przestrzegając zasady, że najlepszą szkołą jest warsztat rodzinny i przekaz z pokolenia na pokolenie.”²¹ Dzięki selekcji wyrobów, licznym konkursom etnograficznym i wystawom podnoszono prestiż twórcy ludowego. Niemniej po transformacji ustrojowej upadła większość regionalnych placówek Cepelii mających bezpośrednie zaplecza w lokalnej tradycji, a wyroby tej marki musiały na nowo tworzyć swój wizerunek, walcząc z postrzeganiem swoich artykułów jako anachronicznych i przebrzmiałych.

Staranie o dowartościowanie tradycyjnych metod rzemieślniczych odradzało się stopniowo: poprzez uchwałę UNESCO z listopada 1989 r. propagującą ochronę regionalnej kultury tradycyjnej, popularnej i folkloru, a w Polsce także dzięki programowi Ministerstwa Kultury i Sztuki z 1994 roku noszącego nazwę „Ginące zawody”.

²⁰ Ibidem

²¹ free.art.pl/podkowa.magazyn/nr41/zawody.htm (z dnia 2.02.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Sytuacja obecna. Przykłady dobrych praktyk związanych z aktywizacją bezrobotnych

Obecnie dostosowanie tradycyjnych kwalifikacji do zmieniającego się rynku pracy może wiązać się z popularną ideą europejskich „małych ojczyzn” i tzw. ścieżek regionalnych uświadamiających lokalne zasoby i potencjał kulturowo – ekonomiczny. Nieoceniona jest tu rola regionalnych ośrodków muzealnych oraz domów kultury, integrujących dodatkowo młodzież i dzieci z coraz rzadziej występującymi przedstawicielami zawodów ginących. Przykładem takiej placówki może być innowacyjna, powstała W 1999 r. powstała w Bukowinie Tatrzańskiej Szkoła Ginących Zawodów, Folkloru i Sztuki Ludowej, w której można przyswoić wiedzę i umiejętności między innymi na temat: „kroju, szycia i haftu damskiego i męskiego, malarstwa na szkle, ceramiki, snycerki i zabawkarstwa, budowy starych instrumentów ludowych, rzeźby w drewnie i kamieniu oraz kowalstwa”²².

Należy zaznaczyć, że poza szkoleniem młodych ludzi w ramach szkolnictwa zawodowego oraz popularyzacją w muzeach i domach kultury, podejmowane są także inicjatywy mające na celu połączenie reaktywacji zapomnianych zawodów z przywracaniem na rynek pracy osób bezrobotnych, pozostającym często wiele lat bez pracy, dotkniętych w różnym stopniu wykluczeniem społecznym. Nauka dawnego rzemiosła ma przy tym więc inny cel, aniżeli tylko zarobkowy. Jednym z powodów podejmowania takich inicjatyw jest zainteresowanie życiem i funkcjonowaniem ludzi w przeszłości, a także odpowiedź na negatywne trendy na współczesnym rynku pracy. W ośrodkach o charakterze pracowniskansenów przeszkoleni pracownicy demonstrują turystom szkolnym i indywidualnym pracę rzemieślników w XIX i początku XX wieku. Wśród interesujących przykładów takich działań i podejmowanych inicjatyw warto wymienić chociażby:

²² <http://www.bukowina-tatrzańska.biz/kultura/1068/> (z dnia 10.03.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Tabela 6: Wybrane inicjatywy w związku z reaktywacją zawodów uznanych za ginące

Lp. Podjęte działanie mające na celu reaktywację ginących zawodów

1. Olsztyński projekt „Ginące zawody”, w ramach którego przeszkolono 34-osobową grupę rzemieślników reprezentujących ginące zawody. Przeprowadzono szkolenie i zorganizowano pięciomiesięczny staż zawodowy dla osób bezrobotnych zainteresowanych nauką w ginących zawodach, a także udzielono pomocy w uzyskaniu pożyczek i kredytów dla osób zainteresowanych uruchomieniem lub rozwinięciem firmy rzemieślniczej w zakresie ginących zawodów.²³
2. Podlaskie „Ginące zawody” to działania Stowarzyszenia „Ruch na rzecz Ziemi” realizowane na obszarze powiatu siemiatyckiego (Podlasie Nadbużańskie), który polega na ratowaniu starych, ginących zawodów jakie zachowały się na obszarach wiejskich²⁴.
3. Centrum Edukacji Regionalnej i Przyrodniczej w Mniszkach w gminie Międzychód powstałe w 2007 roku w zniszczonych budynkach gospodarskich pozostawionych przez tuczarnię, z inicjatywy Rady Sołectkiej i mieszkańców Mniszek. W wyniku projektu realizowanego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego i Rozwoju Obszarów Wiejskich przeprowadzono remont i urządzono warsztaty: szewski, garncarski, wikliniarski, bednarski, kuźnię, stanowisko pszczelarskie, tkackie, oraz wystawy tradycyjnego gospodarstwa i rolnictwa. W Centrum pracują osoby będące mieszkańcami Mniszek i okolicznych miejscowości, między innymi prowadząc warsztaty nauki kowalstwa, garncarstwa i wikliniarstwa, przygotowujące do uruchomienia produkcji rękodzieła - drobnych naczyń glinianych, wyrobów wikliniarskich czy bednarskich. Centrum odwiedzane jest także często przez młodzież, dla której opracowano specjalne programy zajęć zachęcające do podjęcia nauki w prezentowanych ginących zawodach.²⁵ Wśród licznych propozycji Centrum znalazła się także popularyzacja ginących zawodów w formie warsztatów: „Kuźnia - pokazy i wyrób prostych narzędzi (kucie gwoździ, podkowy, haki, ozdoby żelazne, obręcze do

²³ http://www.wm.uw.olsztyn.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=3074&Itemid (z dnia 2.03.2010)

²⁴ http://www.nawschodzie.pl/ginace_zawody.html (z dnia 20.02.2010)

²⁵ http://www.mniszki.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=1&Itemid=6 (z dnia 1-.03.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

wiader, beczek, donic i inne), samodzielne kucie gwoździ; warsztat garncarski - lepienie naczyń i figur z gliny (weekendowe zajęcia przy kole garncarskim - wyrób garnków, donic, wypalanie garnków); warsztat bednarski, wikliniarski (montowanie z przygotowanych części wiader, donic, beczek, koszy)."²⁶

4. Stworzony na terenie powiatu łańcuckiego „Szlak Garncarski”, przebiegający przez cztery miejscowości: Medynię Głogowską, Medynię Łańcucką, Pogwizdów i Zalesie, w których „występują tradycyjne warsztaty, zagrody i piece do wyrobu ceramiki ludowej, czynne pracownie ceramiki oraz miejsca ekspozycji dorobku miejscowych twórców. Główną atrakcją trasy jest, znajdujący się w Medyni XIX-wieczny kompleks wiejski, składający się z chat z bali sosnowych oraz pracowni garncarskiej z dużym ceglany piecem.”²⁷

5. Inkubator ginących zawodów w Załakowie w województwie pomorskim, a w jego ramach Wioska Ginących Zawodów, w której możliwa jest „Nauka zawodu z uzyskaniem dyplomu czeladnika lub mistrza: Kołodziej, rymarz, bednarz, kowalstwo artystyczne, garncarz, hafciarz i wikliniarz, zawody zw. z budownictwem tradycyjnym: ciesielstwo, dekarstwo z gontów, trzciny i słomy, [a także] kształcenie praktyczne osób zainteresowanych wybranymi zawodami (warsztaty dla turystów, hobbystów i młodzieży), reorientacja zawodowa oraz kursy zawodowe doksztalające, działalność edukacyjna dla młodzieży gimnazjalnej i licealnej (np. zielona szkoła), organizowanie konferencji, szkoleń i kursów związanych z rzemiosłem, ekologią i kulturą kaszubską oraz oferta agroturystyczna (pobyt rekreacyjny powiązany ze zwiedzaniem Wioski Rzemiosł, organizowanie okazjonalnych imprez)”²⁸

6. Regionalne Centrum Kształcenia Ginących Zawodów, które zamierza utworzyć Starosta Powiatu Kościańskiego. Władze powiatu chciałyby zlokalizować Centrum w Lubiniu w Gminie Krzywiń.

7. Centrum Rozwoju Kultury Fizycznej AKWEN w Czerwonaku oraz Związek Harcerstwa

²⁶ Ibidem

²⁷ portal.wsiz.rzeszow.pl/plik.aspx?id=920, dokument PDF (z dnia 12.03.2010)

²⁸ www.hanse-parlament.eu/mediabig/542A.pdf (z dnia 10.03.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Polskiego-Hufiec Czerwonak od 2007 roku organizują na terenie gminy Czerwonak Piknik Cysterski Konwencjonalia. Impreza ta cieszy się ogromnym zainteresowaniem nie tylko mieszkańców gminy, ale też licznie przybywających Poznaniaków. Pod koniec lata odwiedzający mogą podziwiać pokazy średniowiecznych rzemiosł, szczególnie te już w dzisiejszych czasach niespotykane.²⁹

Źródło: DSiG 2010

W niniejszym zestawieniu nie powinno zabraknąć działań podejmowanych przez powiatowe urzędy pracy, takie jak Powiatowy Urząd Pracy w Nysie, który w 2005 i 2006 roku realizował projekt „Reaktywacja ginących zawodów w powiecie nyskim”, w ramach działania 2.3 Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa (ZPORR): „...program, którego celem było dostosowanie osób zamieszkujących obszary wiejskie do zmieniających się społeczno-ekonomicznych warunków pracy i życia w Polsce. (...) Celem szczegółowym było wyposażenie rolników i osób pracujących w rolnictwie w umiejętności umożliwiające zdobycie nowego interesującego zawodu, a w ślad za tym zatrudnienia. (...) Projekt polegał na przeszkoleniu osób z zakresu rękodzielnictwa oraz prowadzenia działalności gospodarczej. Mogli wziąć w nim udział rolnicy i członkowie ich rodzin, z wyłączeniem emerytów i osób zarejestrowanych jako bezrobotne, oraz inne osoby zatrudnione w rolnictwie. Łącznie w projekcie wzięła udział 57-osobowa grupa beneficjentów”.³⁰ Aby przybliżyć problematykę zatrudniania osób bezrobotnych połączoną z ożywianiem rzemiosła i rękodzielnictwa, warto przytoczyć pokrótce etapy projektu PUP w Nysie:

Etap pierwszy – w tym etapie szkolenia beneficjenci uczestniczyli w kursie z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej – jak założyć i prowadzić własną firmę. (...) Kursanci poznali reguły przedsiębiorczości oraz zasady i procedury: dokonania wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, rejestracji w ewidencji statystycznej, wyboru form rozliczenia z urzędem skarbowym, zakładania rachunku bankowego, ubezpieczenia społecznego, prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów, obsługi kas fiskalnych, zasady prowadzenia marketingu, reklamy oraz pozyskiwania klientów.

Etap drugi miał charakter kursów zawodowych. Zrealizowano następujące szkolenia z rękodzielnictwa:

– kowalstwo artystyczne,

²⁹ http://www.akwenczerwonak.pl/pl/archiwum_wydarzen/news_3.html (z dnia 10. 03.2010)

³⁰ <http://www.koweziu.edu.pl/edukator/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=269> (z dnia 10.03.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/ 933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

- wikliniarstwo,
- plecionkarstwo,
- malowanie na szkle,
- snycerstwo,
- płatnerstwo,
- koronkarstwo-hafciarstwo,
- kuśnierstwo,
- garncarstwo.

Wszystkie wymienione szkolenia z wyjątkiem garncarstwa i kuśnierstwa realizowane były na terenie powiatu nyskiego. Największym zainteresowaniem wśród kobiet cieszyło się plecionkarstwo, natomiast wśród mężczyzn – kowalstwo artystyczne.(...) Każdy z uczestników szkolenia, po jego zakończeniu, otrzymał stosowne zaświadczenie potwierdzające nabyte umiejętności i kwalifikacje w języku polskim oraz w języku angielskim.”³¹

Warto nadmienić, że realizacji projektu „Reaktywacja ginących zawodów w powiecie nyskim” towarzyszył rozgłos medialny, dodatkowo popularyzujący ideę przywracania tradycyjnych zawodów. Projekt ten uzyskał rekomendację Ministerstwa Rozwoju Regionalnego jako jeden z najlepszych w Polsce.

Sposobem na odradzanie się zapomnianych profesji mogą być regionalne konkursy lub jarmarki, targi i odpusty. Szczególnie trzy ostatnie z wymienionych łączą w sobie dawne wyroby rzemieślnicze z tradycyjnym sposobem ich prezentacji i demonstrowania potencjalnym klientom: „Słynie z tego jarmark na św. Michała w Studziannej niedaleko Opoczna, ciekawe są doroczne targi końskie w Skaryszewie k/Radomia, trochę tradycji odnaleźć można na targach w podwarszawskiej Koźbieli. Ostatni bednarze wystawiają tam różnej pojemności beczki z dębowych klepek, tak cenione na wsi przy kiszeniu kapusty lub ogórków; (...) Dostyc szeroki asortyment oferują wytwórcy drobnych wyrobów drewnianych z Podkarpacia i Kielecczyny. (...) Niezbędne w gospodarstwie sita i przetaki pochodzą z tradycyjnego ośrodka tej wytwórczości w Biłgoraju na Lubelszczyźnie.”³²

Paradoksalnie, to właśnie wzmiankowany na wstępie zalew tanimi wyrobami słabej jakości, może być postrzegany jako szansa i atut ginących zawodów: „W obliczu powszechnej mizerności rękodziela świetnie trzyma się wytwórczość drewnianych zabawek ludowych”

³¹ Ibidem

³² free.art.pl/podkowa.magazyn/nr41/zawody.htm (z dnia 10.03.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

kontynuowana na Żywiecczyźnie, Podkarpaciu i Kielecczyźnie. Dawna wytwórczość, wysoko wyspecjalizowana i nastawiona na indywidualnego odbiorcę, „od dawna jawiło się postronnym obserwatorom jako szlachetna w swej pierwotnej prostocie swojszczyzna”³³

Opracowania teoretyczne, mające na celu uchwycenie obecnej specyfiki ginących zawodów, nie zawsze są satysfakcjonujące. Ministerialny program „Ginące zawody” jest w istocie nieco mylący, gdyż dotyczy nie tylko rzemioł ujmowanych jako źródło dochodu, a więc zawodów, lecz także działań manualnych wykonywanych na własny użytek, jak na przykład wycinanka. Natomiast baza danych o stanie twórczości ludowej w Polsce z 1997 roku niezwykle szybko się dezaktualizuje.

---

³³ Ibidem

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Podsumowanie

Trudno dziś myśleć o powrocie dawnej sytuacji, kiedy „rzemieślnicy cieszyli się ogólnym poważaniem, a szyldy ich firm widniały w centrum miast i miasteczek.”³⁴ Brak chętnych do nauki oraz niemożność unowocześnienia pewnych czynności wydają się skazywać dawne zawody na społeczne zapomnienie. Czy warto zatem angażować się w działalność gospodarczą w zawodzie, który wymiera na rynku pracy? Cenne, regionalne inicjatywy łączone z szansą na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej są obecnie trendem zdolnym ocalić tradycyjne rękodzieło czy rzemiosło artystyczne. Prezentowanie i wykonywanie ginących zawodów to dziś również świetny interes w ramach przemysłu turystycznego: „Ginące zawody, tak rzadko spotykane w dzisiejszych czasach, są ogromną szansą dla mieszkańców obszarów wiejskich nastawionych na rozwój turystyki. Należy znaleźć osoby uprawiające jeszcze tradycyjne rzemiosło wiejskie, zadbać o stworzenie odpowiedniej infrastruktury turystycznej i zareklamować nową atrakcję wśród turystów. (...)”³⁵ Oczywiście konieczna jest przy tym współpraca lokalnej społeczności, społecznych liderów i zaangażowanych instytucji, takich jak regionalne muzeum, urząd pracy etc. Dodatkowo wsparcie występuje obecnie w postaci form finansowania: „...w celu prowadzenia własnej działalności gospodarczej można dziś zabiegać o wsparcie finansowe w urzędach pracy ze środków Funduszu Pracy czy też środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki lub za pośrednictwem oddziałów Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – działania na rzecz „Tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw”³⁶.

Czy wizja wykonywania tradycyjnego zawodu jest atrakcyjna dla pokolenia wchodzącego na rynek pracy? Z pewnością, gdy znikają dawne profesje, wzrasta liczba nowych: „Rozwój nauki, techniki, telekomunikacji i handlu internetowego sprawia, że osoby zdobywające wiedzę w zawodach wykorzystujących wysokie, zaawansowane technologie nie będą mogły narzekać na brak pracy. Wszystkie profesje powiązane z informatyką, biotechnologią, inżynierią środowiska będą nadal się rozwijać. Korzystne jest także podjęcie

³⁴ <http://www.pfpp.com.pl/content/view/449/45/> (z dnia 10.03.2010)

³⁵ www.pfpp.com.pl/content/view/449/45(z dnia 1.03.2010)

³⁶ Ibidem

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

nauki w zawodzie księgowego, doradcy podatkowego, analityka handlowego, specjalisty od spraw finansowych i podatkowych. Praca handlowca także będzie cieszyła się powodzeniem. W czasach, gdy produkowanie i wytwarzanie różnych urządzeń i przedmiotów jest stosunkowo proste, barierą w wytworzeniu przez firmy dodatniego bilansu ekonomicznego są problemy związane z uzyskaniem wysokiej sprzedaży.”³⁷ Jednakże trend permanentnej zmiany kwalifikacji zawodowych i obecne skutki światowego kryzysu ekonomicznego sprawiają, że zagrożeni utratą pracy mogą szukać w zawodach przeżywających swój ponowny „renesans”, jak wzmiankowani wielokrotnie kowale. Zmieniający się rynek pracy jest więc w istocie szansą dla ginących zawodów i tych, którzy chcą je wskrzeszać.

Jaka jest przyszłość tradycyjnych rzemiosł? Na przykładzie witrażownika, kowala, złotnika czy zegarmistrza można założyć, że „specjaliści w tych dziedzinach zawsze będą potrzebni tam, gdzie liczy się unikatowy pomysł i solidność wykonania.”³⁸ Natomiast obawę o negatywne aspekty przemiany ustrojowej i zagrożeniu poczuciu tożsamości narodowej może pokonać świadomość olbrzymiego potencjału dawnych zawodów i kapitału kulturowego ich przedstawicieli.

³⁷ http://www.solidarnosc.gda.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1360:gince-zawody&catid=138:poradnik-pracownika&Itemid=180 (z dnia 20.02.2010)

³⁸ <http://www.slask.do-celu.eu/magazyn/maj-2009/ginace-zawody> (z dnia 2.03.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Doradztwo Społeczne i Gospodarcze
ul. Św. Wojciech 22/24 m. 7, 61-749 Poznań
tel.: 603/933 732, 609/499 230
www.dsig.pl, e-mail: dsig@dsig.pl

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

Bibliografia

1. Skuza Zbigniew Adam, *Ginące zawody*, Warszawa 2006
2. Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu: www.wup.poznan.pl
3. Związek Rzemiosła Polskiego: www.zrp.pl
4. Wielkopolska Izba Rzemieślnicza: www.irpoznan.com.pl
5. Pozostałe strony internetowe:
  - a. <http://free.art.pl/podkowa.magazyn/nr41/zawody.html> (z dnia 10.03.2010)
  - b. http://www.solidarnosc.gda.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1360:gince-zawody&catid=138:poradnik-pracownika&Itemid=180 (z dnia 4.01.2009)
  - c. <http://www.muzeumwsiopolskiej.pl/content.do?mid=mid16> (z dnia 20.02.2010)
  - d. <http://www.kariera.pl/czytaj/652/ginace-zawody-w-polsce-poznaj-profesje-ktore-znikaja-z-naszego-zycia/> (z dnia 4.01.2009)
  - e. <http://www.ginaczawody.org/rzemiosla.htm> (z dnia 12.10.2010)
  - f. <http://www.pfpp.com.pl/content/view/449/45/> (z dnia 10.03.2010)
  - g. <http://www.muzeumwsiopolskiej.pl/content.do?mid=mid16> (z dnia 20.02.2010)
  - h. <http://mamswietnaprace.pl>
  - i. http://www.mlodytechnik.pl/num/07_08/snycerka., dokument pdf
  - j. <http://www.bukowina-tatrzańska.biz/kultura/1068/> (z dnia 10.03.2010)
  - k. http://www.wm.uw.olsztyn.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=3074&Itemid (z dnia 2.03.2010)
  - l. http://www.nawschodzie.pl/ginace_zawody.html (z dnia 20.02.2010)
  - m. http://www.mniszki.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=1&Itemid=6 (z dnia 1-03.2010)
  - n. portal.wsiz.rzeszow.pl/plik.aspx?id=920, dokument PDF (z dnia 12.03.2010)
  - o. www.hanse-parlament.eu/mediabig/542A.pdf (z dnia 10.03.2010)
  - p. http://www.akwencerwonak.pl/pl/archiwum_wydarzen/news_3.html (z dnia 10.03.2010)
  - q. <http://www.koweziu.edu.pl/edukator/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=269> (z dnia 10.03.2010)
  - r. <http://www.slask.do-celu.eu/magazyn/maj-2009/ginace-zawody> (z dnia 2.03.2010)

Człowiek najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego